

Nr 144.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar; given Stockholms slott den 10 mars 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 30 maj 1919 (nr 256) om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

För nöjestillställning — — — marionetteater och dylikt;
g) hållande av karusell, skjutbana, rutschbana, ringkastning samt andra liknande marknads- och tivolinöjen, i vilka allmänheten äger deltaga mot erläggande av en efter omfattningen av deltagandet beräknad avgift.

Till nöjestillställning — — — uppfostringssyfte.

3 §.

Nöjesskatten upptages — — — nöjestillställning.

Där ej — — — utgör skatten:

1) — — —

2) — — —

3) vid nöjestillställning, som avses i 1 § c), d), e), f) och g),
2 öre för biljett, vars pris är högst 10 öre,

5 » » » » » överstiger 10 öre men ej 25 öre,

10 » » » » » » 25 » » » 50 » ,

15 » » » » » » 50 » » » 75 » ,

20 » » » » » » 75 » » » 1 krona, och

däruöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 50 öre utav biljettpriset.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1922.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anför:

Enligt förordning den 30 maj 1919 äger kommun för nöjestillställning inom kommunens område, till vilken allmänheten har tillträde mot avgift, uttaga en särskild avgift, benämnd nöjesskatt. Enligt förordningens första paragraf, sådan densamma lyder enligt förordning den 7 maj 1920, äro de nöjestillställningar, som sålunda kunna beskattas, indelade i tre grupper, vilka beskattas olika hårt. Till den första, lägst beskattade gruppen av nöjestillställningar hänföras konsert, opera- och annan musikalisk föreställning, dramatisk och litterär föreställning, uppvisning i konstnärlig dans samt uppvisning i icke professionell idrott. Andra gruppen utgöres av biografföreställningar. Till den tredje, högst beskattade gruppen höra dels cirkus-, varieté- och kabaretföreställning, uppvisning i professionell idrott samt annan liknande tillställning, dels bal, maskerad, annan danstillställning och med dessa jämförlig nöjestillställning, dels kapplöpning, travkörning och uppstigning i luftballong eller flygmaskin och dels slutligen följande under f) i 1 § upptagna tillställningar, nämligen förevisning av djur, trolleriföreställning, uppvisning i boxning, akrobatikföreställning, förevisning av panorama, vaxkabinett, marionetteater och dylikt.

Skattesatserna för sistnämnda, högst beskattade grupp av tillställningar utgöra enligt 3 § 3) i förordningen:

5 öre för biljett, vars pris är högst 25 öre,	
10 » » » » » överstiger 25 öre men ej 50 öre,	
15 » » » » » » 50 » » » 75 » ,	
20 » » » » » » 75 » » » 1 krona,	

och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 50 öre utav biljettpriset.

Bland övriga bestämmelser i förordningen må erinras om 5 §, i vars första stycke är föreskrivet, att, om rätt medgives att deltaga i nöjeställning mot betalning utan att biljett eller annat dylikt bevis utlämnas, skatten skall beräknas å bruttobeloppet av influtna inträdesavgifter eller andra avgifter för rätt att deltaga i tillställningen samt utgå med 10 procent i fråga om tillställning av första gruppen samt eljest med 20 procent, allt av nämnda belopp; varjämte i andra stycket i 5 § stadgas, att, då tillförlitlig utredning ej kan vinnas angående den verkliga bruttoinkomsten, denna skall uppskattas till bruttoinkomsten vid utsålt hus eller efter annan lämplig beräkningsgrund. I 6 § är vidare rätt medgiven kommun att, utan hinder av vad i 3 och 5 §§ stadgas, besluta om tillämpning av lägre skattesatser, därvid dock det enligt förordningen gällande inbördes förhållandet mellan de olika skattesatserna skall bibehållas.

Enligt proposition nr 166 till 1919 års riksdag med förslag till berörda förordning avsågs med detsamma att genom beskattning av nöjeställningar, till vilka allmänheten mot avgift hade tillträde, taga i anspråk den skatteförmåga, som yttrade sig i utgifter för nöjen. Vid anmälan av detta ärende i statsrådet yttrade jag, i egenskap av dåvarande chef för finansdepartementet, beträffande principerna för den ifrågasatta nöjesbeskattningen, bland annat, att nöjeställningarnas egen beskaffenhet borde i första hand vara avgörande för frågan om skatt för dem skulle uttagas eller ej, liksom vid själva avvägandet av skatten. I konsekvens härmed syntes nöjesskatten böra omfatta alla tillställningar, i vilka nöjes- eller förströelsemomentet vore det enda eller huvudsakliga. Där förutom nämnda moment ett annat och högre syfte inginge i tillställningarna, borde skatten göras i motsvarande mån lindrigare. Vid skattesatsernas bestämmande syntes därjämte i görligaste mån hänsyn böra tagas till nöjenas större eller mindre kulturella värde.

Svenska Stadsförbundets styrelse har nu den 17 december 1921 till Kungl. Maj:t inkommit med en skrivelse, däri det heter:

»Svenska Stadsförbundets styrelse anhåller härmed i underdånighet att få fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på önskvärdheten av en sådan ändring av föreskrifterna i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar, att ingen tveksamhet längre behövde råda därom, att karusell, skjutbana, ringkastning och övriga särskilt vid marknader vanligt förkommande förlustelser vore att hänföra till de nöjen, som enligt förordningen kunna beskattas.»

Efter att hava erinrat om frågans förhistoria och redogjort för innehållet i 1 § f) i förordningen fortsätter styrelsen:

»Vid tillämpandet i praktiken av författningen visade det sig snart möta svårigheter att tolka detta moment. Arten av de där uppräknade nöjena syntes närmast syfta till en beskattning av de ambulerande tivolinöjena vid marknader ävensom fester av skilda slag. Uppräkningen av nöjesspecialiteterna panorama, vaxkabinett och marionetteater syntes emellertid mindre väl passa in på de nutida marknadsnöjena, där karusell, skjutbana, ringkastning etc. spela en större roll. Då momentet i fråga dock tydligen icke avsåge att vara uttömmande utan endast exemplifierande — vilket väl kunde anses framgå av uttrycket 'och dylikt' — fann man sig i kommunerna i allmänhet oförhindrad upptaga nöjesskatt även för de nu mera vanliga tivolinöjena.

Emellertid skedde överklaganden av dylika nöjesskattebeslut, och prejudikat tillskapades så småningom. I ett utslag av den 20 augusti 1920 förklarade regeringsrätten sålunda, att skjutbana i c k e vore hänförlig till nöjeställning, som avsåges i nöjesskatteförfattningen, och i ett utslag av den 25 februari 1921 gjordes samma uttalanden rörande karusell med skjutbana och ringkastning.

Innebörden av dessa prejudikat är således den, att kommunerna i c k e äga uppbära nöjesskatt av de vanligast återkommande tivoli- och marknadsnöjena. Allt eftersom dessa prejudikat blivit kända, synas kommunerna också hava upphört att uttaga nöjesskatt på de ifrågavarande nöjena.

Kommunerna gå därigenom miste om en icke oväsentlig inkomst. För t. ex. de städers vidkommande, där nöjesskatt å teater är utesluten och för biograf begränsad till en å två lokaler, utgöra skatteintäkterna av karusell och andra sådana tivolinöjen inom en i staden belägen folkets park eller vid regelbundet återkommande marknader säkerligen en rätt betydande procent av hela skatten. Sålunda uppgick t. ex. i *Filipstad* nöjesskatten å marknadsnöjen under september månad 1920 till 4,784 kronor men under samma månad 1921 endast till 1,320 kronor, oaktat nöjesplatsen i år varit mera upptagen än i fjol. I *Arvika* uppgick nöjesskatten på marknadsnöjen 1920 till 590 kronor men för tiden januari—oktober 1921 endast till 109 kronor (den väsentliga inkomsten hänför sig till marknad i oktober). I *Sala* uppgick nöjesskatten för ett nöjestivoli vid höstmarknaden 1920 till 842 kronor, i år endast till några få kronor. I *Ludvika* inbragte skatt å tivolinöjen 1920 ett belopp på 228 kronor, i år hittills endast 71 kronor. Om än denna nedgång till en del kan ha sin orsak i minskad frekvens, torde den dock väsentligen vara att tillskriva vissa nöjens fritagande från skatteplikt.

Ett undantagande av marknadsnöjena åstadkommer onekligen också en betänklig inkonsekvens i beskattningen. Medan god och bildande konst såsom teater, konserter och i vissa fall biografier beskattas, skulle nöjen sådana som karusellåkning, tävlingsskjutning med luftbössor, ringkastning kring uppställda 'pris', bollkastning etc. vara fria från nöjesskatt. Under det att teatern i ett samhälle, måhända tillkommen med stöd av de kommunala myndigheterna men kämpande med svåra ekonomiska förhållanden, beskattas, skulle kommunen icke äga beskatta ett kringresande tivoli-företag med god besöksfrekvens och goda inkomster. Inom ett och samma nöjesfält skulle ett panorama, som

ju eventuellt i någon mån kan tillerkännas en undervisande uppgift, beskattas, men karusellåkningens vara skattefri. Dylika konsekvenser av en lagstiftning torde icke ur några synpunkter — annat än vederbörande nöjesföretagares — vara önskvärda eller ens tolerabla. Enda utvägen synes, såsom förhållandena utvecklat sig, emellertid vara att få i författningstexten inryckta de vanligast förekommande marknadsnjöjena.

Med stöd av det ovan anförda får Svenska Stadsförbundets styrelse härmed i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och förelägga 1922 års riksdag ett förslag till ändrad lydelse av förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild skatt vid vissa offentliga nöjestillställningar, innefattande sådana bestämmelser, att karusell, skjutbana, ringkastning och övriga numera vanliga s. k. marknads- eller tivolinöjen otvetydigt kunde göras till föremål för nöjesbeskattning.»

I en skrift, som i anledning av denna framställning från stadsförbundets styrelse ingivits till Konungen, hava sextiosex personer, vilka uppgivit sig vara ägare och innehavare av tivolianordningar i Sverige, protesterat mot den föreslagna författningsändringen och som skäl för sin protest anført, bland annat, att kommunerna genom de dryga hyror, de betingade sig för platserna för tivolianordningarna, även utan beskattning beredde sig en kraftig inkomst av dessa nöjen, att ägarna till dylika anordningar hade en svag ekonomisk ställning, då anordningarna icke kunde hållas i drift mera än högst åtta månader på året och vore utsatta för stora risker på grund av storm och regn, samt slutligen att dessa tivolianordningar hämtade sin publik ur de fattigare folklagren, vilka ej kunde betala de högre avgifter, som måste bliva en följd av nöjesskatts åläggande. I detta sammanhang anfördes vidare, att avgifterna vid ifrågavarande anordningar vore så låga som från 5 till 25 öre, på grund varav nöjesskatten i flera fall skulle komma att uppgå till 100 procent å avgifterna, ävensom att, om nöjesskatt pålades, en stor del av tivoliinnehavarna måste upphöra med sin rörelse och entlediga sin personal.

De prejudikat, som åsyftas i berörda skrivelse från stadsförbundets styrelse, äro, i korthet återgivna, följande:

Sedan skatt utkrävts för en ambulatorisk skjutbana, har regeringsrätten den 20 augusti 1920 (årsboken 1920, sid. 131) undanröjt debiteringsåtgärden, enär anordnande av skjutbana icke vore hänförligt till nöjestillställning, som avsåges i 1 § av förevarande förordning.

I ett i regeringsrättens årsbok 1921, sid. 51, omförmält ärende hade länsstyrelsen i Skaraborgs län genom resolution den 9 juli 1920 med motivering, liknande den nyss återgivna, undanröjt beslut om påförande av skatt för karusell med skjutbana och ringkastning. Sedan

länsstyrelsens beslut överklagats, anförde länsstyrelsen i utlåtande till regeringsrätten, att svårighet syntes möta att inordna nöjeställningar av sådant slag som den ifrågakomna under något av momenten i 1 §. Samtliga moment i paragrafen utom d) åsyftade tydligen allenast föreställningar i egentlig mening med den avgiftsbetalande allmänheten såsom åskådare, och ifrågavarande nöjeställningar syntes svårigen kunna betecknas såsom jämförliga med i nämnda mom. d) omnämnda bal, maskerad och annan danstillställning. Icke heller innehöle paragrafen någon allmän bestämmelse, varunder de omförmälda nöjesanordningarna kunde inrymmas. Genom utslag den 25 februari 1921 fann regeringsrätten ej skäl att göra ändring i länsstyrelsens resolution.

Regeringsrätten har vidare ogillat beskattning av skjutbana och ringkastning (årsboken 1921, referat Fi 103) och av karusell (årsboken 1921, referat Fi 169).

Den skillnad, som på grund av nöjesskatteförordningens ordalydelse av praxis kommit att göras mellan olika slag av marknads- och tivolinöjen, torde icke hava varit av Kungl. Maj:t och riksdagen avsedd. I varje fall lär det icke kunna synas lämpligt att, såsom följden bliver av den återgivna tolkningen av de gällande bestämmelserna, till exempel å ett s. k. nöjesfält vissa av de vanliga nöjesanordningarna beskattas, under det de andra gå fria från skatt. Enligt de förut uttalade principerna för nöjesbeskattningen äro utan tvivel de slag av nöjen, varom fråga varit i de nyss återgivna rättsfallen, av beskaffenhet att bära underkastas nöjesskatt. De invändningar, som av tivoliägarna framställts, synas mig icke vara av beskaffenhet att bära föranleda tivolianordningarnas fritagande från nöjesskatt. De anförda svårigheterna, såsom dryga hyror, beroende av årstiderna o. s. v., äro intet enbart för dessa slag av nöjesanordningar utmärkande. Gentemot vad som anförts rörande skattens belopp i förhållande till avgifternas storlek må endast erinras därom, att de nöjesanordningar, varom här är fråga, i allmänhet torde vara av det slag, att rätt till deltagande i desamma mot betalning medgives, utan att biljett eller annat dylikt bevis utlämnas. Då så är förhållandet, kommer enligt nyss återgivna stadgande i 5 § första stycket skatten att utgå med 10 eller 20 procent av bruttobeloppet av influtna inträdesavgifter eller andra avgifter för rätt att deltaga i tillställningen. Den höjning av avgifterna, som kan föranledas av en nöjesskatt av denna storlek, lär näppe- ligen få den inverkan på publikfrekvensen vid tivolinöjena, som tivoli-

*Departements-
chefen.*

ägarna synas befara. Nöjesskatt torde ju, såsom av skrivelsen från Svenska Stadsförbundets styrelse framgår, för sådana nöjen, varom nu är fråga, i själva verket hava upptagits under de första åren av förordningens giltighetstid, utan att några verkningar av antytt slag försports.

Jag anser sålunda, att sådan ändring bör ske i förevarande förordning, att alla slags tivoli- och marknadsnöjen, för vilka särskild avgift upptages, komma att bliva föremål för nöjesbeskattning. I motsats till vad som gäller angående de i förordningens 1 § uppräknade nöjesanordningarna — utom danstillställningar och dylikt, med vilka ifrågavarande tivoli- och marknadsnöjen icke äro jämförbara — upptages vid sistnämnda slag av anordningar betalningen i allmänhet icke i form av inträdesavgift utan såsom en efter omfattningen av deltagandet beräknad avgift, exempelvis med visst belopp för varje tur med en karusell, för varje serie skott på en skjutbana och så vidare. De nöjesanordningar, angående vilka uttryckliga bestämmelser nu skulle vara erforderliga, synas därför kunna sammanfattas såsom hållande av karusell, skjutbana, rutschbana, ringkastning samt andra liknande marknads- och tivolinöjen, i vilka allmänheten äger deltaga mot erläggande av en efter omfattningen av deltagandet beräknad avgift. Såsom ett särskilt mom. g) i 1 § torde böra upptagas en grupp nöjestillställningar, så betecknad som nu sagts. Denna grupp lärer, såsom förut antytts, på grund av sättet för avgiftens upptagande i allmänhet bliva beskattad enligt bestämmelserna i 5 § och synes böra bliva underkastad den högre av där förekommande beskattningsgrader, motsvarande 20 procent av bruttoavgifterna. Någon ändring i dylikt syfte erfordras icke i 5 §. I de fall, då biljett eller annat dylikt bevis utlämnas, torde ifrågavarande slag av nöjestillställningar böra hänföras till den grupp, som beskattas enligt de förut återgivna bestämmelserna i 3 § 3), och bör för sådant ändamål tillägg göras i nämnda moment. Emellertid lärer härvid böra beaktas, vad tivoliägarna anfört därom att med de låga biljettpris, som förekomma vid dessa nöjestillställningar, den nuvarande lägsta skattesatsen av 5 öre för varje biljett kan komma att drabba alltför hårt. Det synes mig därför, att skattesatsen för biljetter, vilkas pris är högst 10 öre, bör bestämmas till 2 öre för var biljett. Härav föranledd ändring torde böra vidtagas i 3 §.

Enligt stadgande i 2 § 2 mom. skall nöjesskatt utgå enligt de i förordningen meddelade bestämmelser utom i de fall, då kommun, där nöjesskatt är beslutad, för visst fall eller beträffande vissa slag av tillställningar medgiver befrielse från skatt. Det synes alltså vara klart, att nu ifrågavarande nöjesanordningar skola i de kommuner, där nöjesskatt finnes införd, från dagen för förordningens ikraftträdande vara

underkastade beskattning, därest de ej genom uttryckligt kommunalt beslut undantagas därifrån.

Tiden för de nya bestämmelsernas ikraftträdande synes lämpligen kunna fastställas till den 1 augusti 1922.

Föredraganden uppläser härefter ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga berörda förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.